

Kotihoitoa on aiempaa useammin saatavilla ympäri- vuorokautisesti

Päälöydökset

- Asiakkaiden mahdollisuus saada kotihoitoa ympäri-
vuorokautisesti eli kaikkina
viikonpäivinä ja vuorokau-
den aikoina on parantunut
vuodesta 2014 vuoteen
2016 mutta vaihtelee maa-
kuntien välillä.
- Erityisesti Kanta-Hämeessä,
Keski-Pohjanmaalla ja Poh-
janmaalla ympärivuoro-
kautisen kotihoidon saata-
vuus on parantunut.
- Kainuussa ja Etelä-
Karjalassa lähes kaikki ja
Pirkanmaalla vain puolet
kotihoitoon asiakkaista voi
saada ympärivuorokautista
kotihoitoa.
- Ympäri-
vuorokautisen hoi-
don asiakasmäärän lasku ei
ole johtanut ympärivuoro-
kautisen kotihoidon katta-
vuuden paranemiseen.

Kirjoittajat:

Suvi Vainio

Erikoissuunnittelija, THL

Hanna Alastalo,

Erikoistutkija, THL

Sari Kehusmaa

Tutkimuspäällikkö, THL

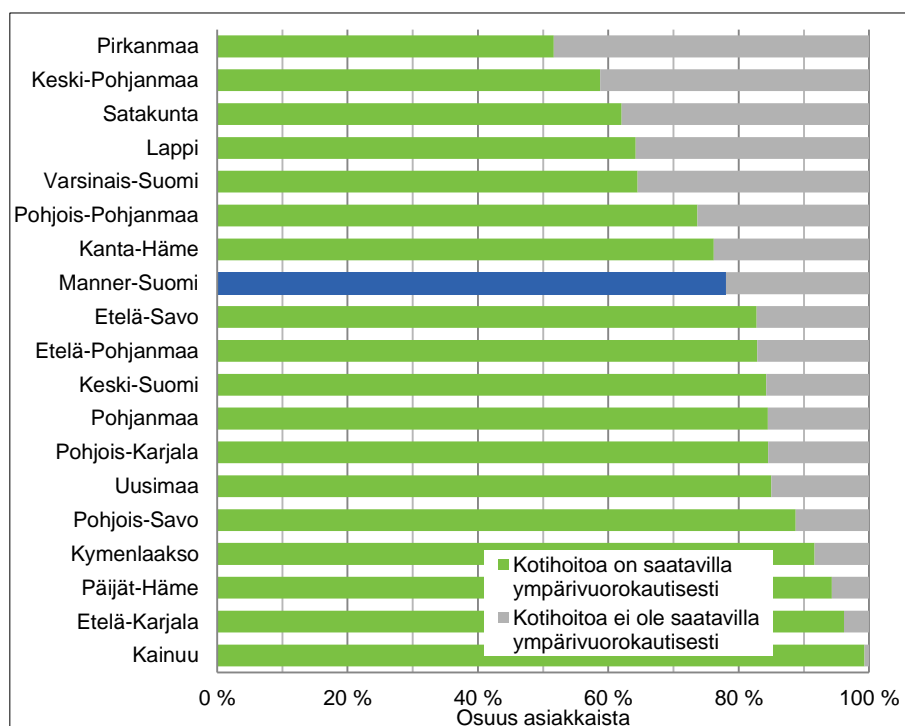
Ympäri- vuorokautinen kotihoito

lääkäiden ihmisten palvelurakennetta uudistetaan. Kotiin annettavat palvelut ovat vanhuspalvelulain mukaan ensisijaisia ja niitä kehitetään vastaamaan pa-
remmin kotona asuvien ikäihmisten tarpeita. Tavoitteeseen pääseminen edel-
lyttää, että kotihoidon palvelua on saatavana myös iltaisin, yöaikaan ja viikon-
loppuisin.

Tässä tutkimusraportissa *ympäri-
vuorokautinen kotihoito* tarkoittaa kotihoidon
tai -palvelun käyntejä kotiin kaikkina vuorokauden aikoina ja viikonloppuisin.
*Ympäri-
vuorokautinen hoito* puolestaan tarkoittaa vanhainkodeissa, terveys-
keskuksessa ja tehostetussa palveluasumisessa ympärivuorokautisesti annet-
tavaa hoitoa, jossa henkilökunta on paikalla kaikkina vuorokauden aikoina.

Ympäri- vuorokautisen kotihoidon kattavuus vaihtelee maakunnittain

Maakuntien välillä on suuria eroja siinä, tarjoavatko toimintayksiköt ympäri-
vuorokautista kotihoitoa (kuvio 3). Kainuussa ja Etelä-Karjalassa lähes kaikilla
mutta Pirkanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla alle 60 prosentilla asiakkaista on
tarvittaessa mahdollisuus ympärivuorokautiseen kotihoidon palveluun.

Kuvio 1. Asiakkaan mahdollisuus saada ympärivuorokautista kotihoitoa toi-
mintayksiköstään maakunnittain, osuus asiakkaista 2016.

Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa valtaosa asiakkaista voi tarvitta-
essa saada toimintayksiköstään ympärivuorokautista kotihoitoa: asiakasosuus
vaihtelee Vantaan 77 prosentista Espoon lähes sataan prosenttiin (kuvio 2).
Muissa kaupunkimaisissa kunnissa samaan on mahdollisuus lähes 80 prosenttil-
la asiakkaista Taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa osuus on pie-
nempi, noin 70 prosenttia.

Näin tutkimus tehtiin

Kotihoitoon toimintayksiköiltä kysyttiin, tarjoavatko he palvelua arkipäivisin, -iltoisin ja -öisin. Lisäksi kysyttiin, tarjotaanko palvelua viikonloppuna eri vuorokauden aikoihin. Näistä tiedoista yhdistettiin ympärivuorokautisen kotihoitoon saatavuus.

Kyselyyn vastanneet toimintayksiköt ovat asiakasmäärältään erisuuruisia. Tässä raportissa toimintayksiköiden vastaukset on painotettu yksikön asiakasmäärällä.

THL selvitti vanhuspalvelujen tilaa ensimmäisen kerran 2013 ennen kuin Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvasta (28.12.2012/980) tuli voimaan.

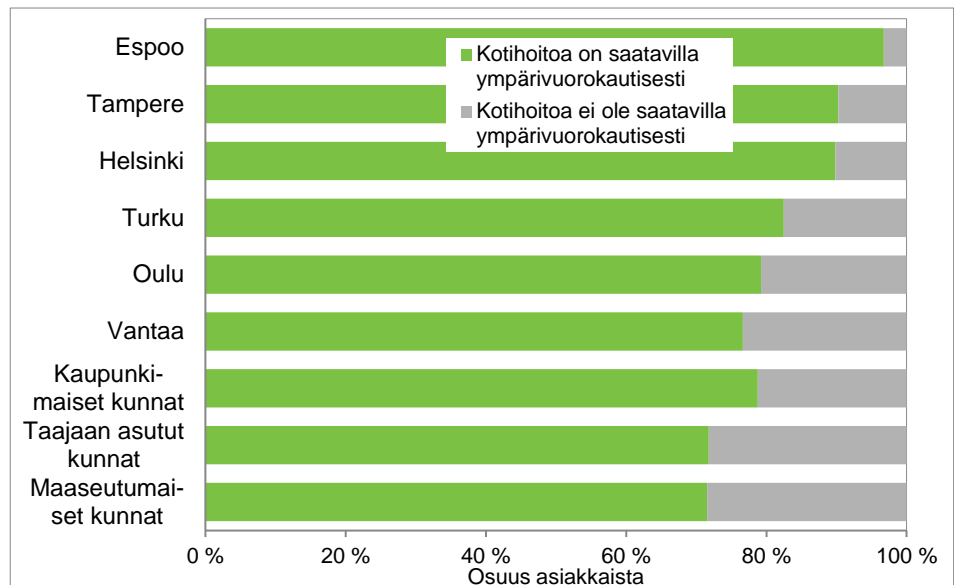
Kysely toteutettiin uudestaan vuosina 2014 ja 2016. Tiedonkeruuseen kuului kysely kunnille, sekä kyselyt ympärivuorokautisille ja kotihoitoon toimintayksiköille.

Vuonna 2016 kotihoitoon kyselyyn vastasi 625 yksikköä ja kysely kattaa 67 prosenttia säännöllisen kotihoitoon asiakkaista. Kyselyssä eivät ole mukana yhden hengen yritykset. Tämän raportin analyysissä ovat mukana toimintayksiköt, jotka ilmoittivat tarjoavansa kotihoitoa tai kotipalvelua.

Ympäri- ja vuorokautisia toimintayksiköitä vastasi vuoden 2016 kyselyyn 1970 yksikköä. Kysely kattaa 96 prosenttia kaikista ympärivuorokautisen hoidon pitkäaikaisista asiakkaista.

Kotihoitoon kyselyssä kysyttiin toimintayksikön asiakasmäärää ja palveluiden saatavuus eri ajankohdina. Kyselyn perusteella ei tiedetä, kuinka suuri määrä asiakkaita todellisuudessa saa kotihoitoon palveluita ympärivuorokautisesti. Kyselyssä ei selvitetty, millaista esimerkiksi yöaikaan annettu palvelu on eri toimintayksiköissä.

Lisätutkimusta tarvitaan myös sen arviointiin, onko ympärivuorokautisen kotihoitoon saatavuus tällaisenaan riittävällä tasolla.

Kuvio 2. Asiakkaan mahdollisuus saada ympärivuorokautista kotihoitoa toimintayksiköstään suurimmissa kaupungeissa ja muilla alueilla, osuus asiakkaita 2016.

Kotihoitoon ympärivuorokautinen saatavuus vaihtelee paljon maakuntien sisällä: Esimerkiksi Pirkanmaalla vain noin puolet kotihoitoon asiakkaista voi saada kotihoitoon palveluita ympärivuorokautisesti. Tampereella kattavuus on korkea, 90 prosenttia.

Aiempaa suuremmalla osalla kotihoitoon asiakkaista mahdollisuus ympärivuorokautiseen kotihoitoon

Kotihoitoon asiakkaista 78 prosenttia sai vuonna 2016 palvelunsa sellaisesta toimintayksiköstä, joka tarjoaa tarvittaessa palvelua ympärivuorokautisesti. Vuonna 2014 vastaava osuus oli 74 prosenttia.

Kanta-Hämeessä, Keski-Suomessa ja Pohjanmaalla ympärivuorokautisen kotihoitoon tarjonta lisääntyi erityisen paljon: niiden asiakkaiden osuus, joiden toimintayksikkö tarjoaa tällaista palvelua, kasvoi noin viidenneksen vuodesta 2014 vuoteen 2016 (kuvio 3).

Pirkanmaalla ja Etelä-Savossa puolestaan aiempaa harvemmin asiakkailla on mahdollisuus ympärivuorokautiseen kotihoitoon. Uudellamaalla ja Kainuussa ympärivuorokautisen kotihoitoon saatavuus pysyi suunnilleen samalla tasolla vuosien 2014 ja 2016 välillä.

Ympäri- ja vuorokautisen hoidon asiakasmäärän lasku ei ole johtanut parempaan ympärivuorokautisen kotihoitoon kattavuuteen

Ympäri- ja vuorokautisen hoidon asiakasmäärä on vähentynyt kaikissa maakunnissa. Keski-Pohjanmaalla se oli kolmanneksen pienempi 2016 kuin 2014 (kuvio 3). Myös esimerkiksi Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Savossa ympärivuorokautisten asiakkaiden määrä oli 2016 selvästi pienempi kuin 2014. Muutos oli pienin Kainuussa, Keski-Suomessa ja Varsinais-Suomessa.

Ympäri- ja vuorokautisen kotihoitoon kattavuuden parantuminen ei ollut aikavälillä 2014–2016 suoraan yhteydessä ympärivuorokautisen hoidon asiakasmäärien vähentymiseen. Ympäri- ja vuorokautisen kotihoitoon kattavuus parantui eniten Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Kanta-Hämeessä, mutta ympärivuorokautisen hoidon asiakasmäärä putosi eniten Keski-Pohjanmaalla, Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Savossa.

Julkaisu on osa kotihoitoa käsittelevän Tutkimuksesta tiiviisti -julkaisujen sarjaa. Julkaisut löytyvät Julkari.fi-verkkopalvelusta:

Vehko, T., Sinervo T., Josefsson, K. Henkilöstön hyvinvointi vanhuspalveluissa – kotihoidon kehitys huolestuttava. Tutkimuksesta tiiviisti 11, kesäkuu 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Kehusmaa S., Erhola, K., Luoma. M-L. Kotihoidon käyntien lukumäärä ei aina perustu arvioituun hoivan tarpeeseen. Tutkimuksesta tiiviisti 17, elokuu 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

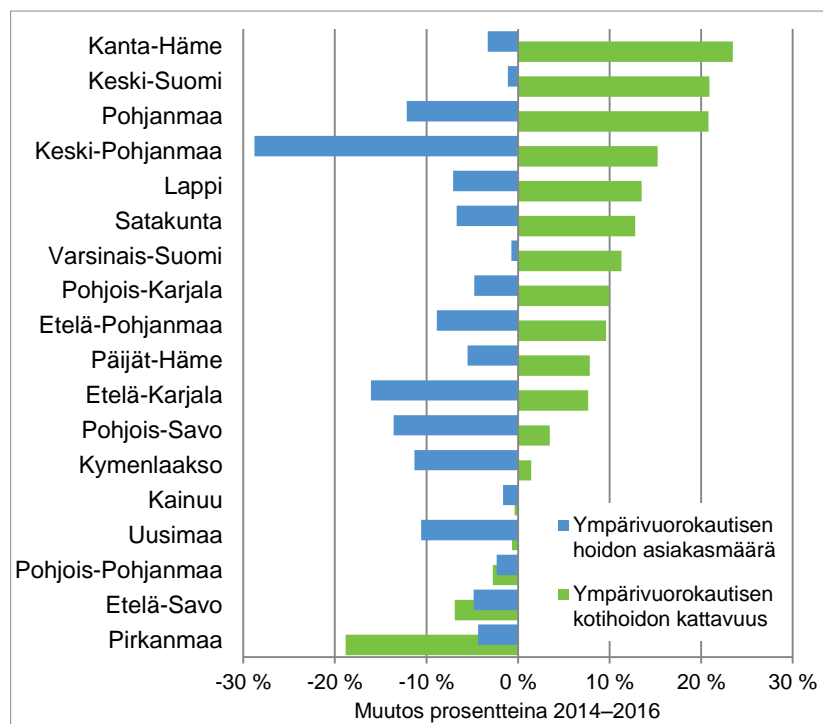
Alastalo, H., Vainio, S., Kehusmaa, S. Kotihoidon asiakasmäärät kasvussa, henkilöstön määrän kasvu ei kaikissa maakunnissa seuraa perässä. Tutkimuksesta tiiviisti 18, elokuu 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Vainio, S., Kehusmaa, S. Kotihoitoa on aiempaa useammin saatavilla ympärivuorokautisesti. Tutkimuksesta tiiviisti 19, elokuu 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Kehusmaa S., Erhola, K., Luoma. M-L. Kotihoidon henkilöstön kuntoutusosaamista on vahvistettava. Tutkimuksesta tiiviisti 20, elokuu 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Elokuussa 2017 julkaistavat Tutkimuksesta tiiviisti -julkaisusarjan osat 17–20 ovat osa hallituksen kärkihanketta Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa (I&O).

Perinteisen ympärivuorokautisen hoidon asiakasmäärä pysyi lähes samana Keski-Suomessa ja Varsinais-Suomessa, vaikka ympärivuorokautisen kotihoidon kattavuus parantui molemmissa maakunnissa.

Kuvio 3. Ympäri- ja vuorokautisen hoidon asiakasmäärän ja ympärivuorokautisen kotihoidon kattavuuden muutos maakunnittain 2014–2016.

Johtopäätökset

lääkäiden palvelurakennetta kevennetään, laitoshoidon vähennetään, tehostettu palveluasuminen on lisääntynyt ja kotihoitoa lisätään. Tavoite on mahdollistaa kotona asuminen aiempaa pidempään.

Kahden vuoden seuranta-aikana ympärivuorokautisen hoidon asiakasmäärä pieneni kaikissa 18 maakunnassa. Ympäri- ja vuorokautisen kotihoidon kattavuus sen sijaan parani osassa ja pieneni osassa maakuntia. Suoraa yhteyttä ympärivuorokautisen hoidon asiakasmäärän laskun ja ympärivuorokautisen kotihoidon kattavuuden paranemisen välillä ei ole nähtävissä.

Siirtyminen kotihoidosta ympärivuorokautiseen hoitoon on usein peruuttamaton: se, että kotihoidon palveluja on saatavilla ympärivuorokautisesti esimerkiksi sairaalasta kotiutumisen yhteydessä, voi auttaa siirtämään tätä päätöstä kauemmas tulevaisuuteen. Lisäksi tieto siitä, että kotihoidon apua saa tarvittaessa myös yöaikaan, voi lisätä kotihoidon asiakkaan turvallisuuden tunnetta ja tehdä siten kotona asumisesta mahdollisen vaihtoehdon.

Vanhuspalvelujen tila -tutkimuksen mukaan kotihoitoa on aiempaa useammin saatavilla kaikkina vuorokauden aikoina. Alueellisesti erityisesti Kanta-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla aiempaa suuremmalla osalla kotihoidon asiakkaista on mahdollisuus saada palveluntarjoajaltaan ympärivuorokautista kotihoitoa.

Suurissa kaupungeissa ja muissa kaupunkimaisissa kunnissa ympärivuorokautisen kotihoito kattaa suuremman osan kotihoidon asiakaskunnasta kuin taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa.

KIRJALLISUUTTA

Vanhuspalvelujen tila -
tutkimuksen sivusto.
<https://www.thl.fi/fi/web/ikaantymisen/toimivat-vanhuspalvelut/vanhuspalvelujen-tila>

Sosiaalihuollon laitos- ja asumis-
palvelut (SVT).
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/ikaantyneiden-sosiaalipalvelut/sosiaalihuollon-laitos-ja-asumispalvelut>

Kotihoidon laskenta (SVT).
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/ikaantyneiden-sosiaalipalvelut/kotihoidon-laskenta>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
PI 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

ISBN 978-952-302-900-2 (verkko)
ISSN 2323-5179

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-900-2>

www.thl.fi/ikaantyminen

Vanhuspalvelujen tila -aineistot kerätään toimintayksiköittäin. Siitä, kuinka monen ihmisen luona kotihoidon työntekijät todellisuudessa käyvät iltaisin, öisin ja viikonloppuisin, ei saada tietoja näiden aineistojen perusteella. Myös kysymys, onko ympärivuorokautista kotihoitoa tarjolla riittävästi vai olisiko kysyntää kenties enemmänkin, sopisi jatkoselvityksen aiheeksi.

Kotihoidon rinnalla muitakin kotiin saatavia palveluja kehitetään ympärivuorokautisiksi. Esimerkiksi erilaisiin akuuttitilanteisiin kokeillaan malleja, joissa kotihoidon tueksi on saatavilla lääkärikonsultaatio vuorokauden ympäri, ja yhteistyötä lisätään ensihoidon ja sairaalan kanssa. Myös uusi kotisairaalamalli lisää kotiin annettavien palvelujen määrää. Ympärivuorokautisen kotihoidon kehittäminen on osa tätä kokonaisuutta, jonka tavoite on vastata paremmin kotihoidossa olevien palvelutarpeisiin.

Tämän julkaisun viite: Vainio S., Alastalo H., Kehusmaa S. Kotihoitoa on aiempaa useammin saatavilla ympärivuorokautisesti. Tutkimuksesta tiiviisti 19, elokuu 2017. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.